

Врз основа на член 17 став 1 точка 8 од Законот за одбрана (“Службен весник на Република Македонија“ број 42/2001 и 5/2003), Собранието на Република Македонија, на седницата одржана на 11 јуни 2003 година, донесе

НАЦИОНАЛНА КОНЦЕПЦИЈА ЗА БЕЗБЕДНОСТ И ОДБРАНА

В О В Е Д

1. Националната концепција за безбедност и одбрана е основен документ на Република Македонија во областа на безбедноста и одбраната. Националната концепција за безбедност и одбрана е заснована врз процената за меѓународното опкружување и положба на Република Македонија, загрозувањата по нејзината безбедност и врз таа основа усогласени цели и насоки за водење на националната безбедносна политика.

2. Концепцијата за национална безбедност и одбрана, своите корени ги има во: националните вредности и од нив произлезени интереси на Република Македонија, почитувањето на Уставот и законите, рамноправноста на сите граѓани без оглед на нивната етничка припадност, демократската основа на државата, владеењето на правото, почитувањето на човековите права и слободи, пазарната економија, социјалната правда и почитувањето на меѓународното право и меѓународните договори и спогодби.

3. Концепцијата за безбедност и одбрана ги определува ставовите и ги искажува погледите на Република Македонија за: нејзините национални интереси, нејзиното безбедносно опкружување, политиката на национална безбедност, како и целите, насоките, областите и инструментите за нејзино остварување. Исто така, националната концепција за безбедност и одбрана ги утврдува погледите и ставовите во однос на одбраната, менаџментот со кризи, со посебен акцент на оптимализацијата на безбедносните ресурси, организацијата и насоките за зголемување на можностите и подготвеноста на Република Македонија за одговор на предизвиците, ризиците и опасностите по безбедноста на земјата.

4. Остварувањето на ставовите и погледите на концепцијата за национална безбедност и одбрана треба да овозможат не само подобра безбедносна состојба и заштита на темелните вредности и од нив произлезените интереси на Република Македонија, туку и продлабочување на патиштата на прогресот, односно да обезбедат мирен развој на државата, нејзина демократија, економија и почитување на човековото достоинство во секој поглед и со сите негови права.

5. Стратегиската определба и цел на Република Македонија и на нејзината национална концепција за безбедност и одбрана е - трајната определба на Република Македонија својата иднина да ја остварува како дел на европското семејство и членка на НАТО и ЕУ.

I. ИНТЕРЕСИ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

6. Интересите на Република Македонија се засновани врз долгорочните потреби на македонското општество кои се пресудни за животот и безбедноста на граѓаните, но и за стабилноста, функционирањето и континуитетот на државата. Интересите произлегуваат од највисоките темелни вредности утврдени со Уставот на Република Македонија во кои, во основа спаѓаат:

- основните слободи и права на човекот и граѓанинот, слободното изразување на националната припадност, демократијата, владеењето на правото и почитувањето на општоприфатените меѓународни норми;

- интегрирањето и правичната застапеност на граѓаните кои припаѓаат на сите заедници во органите на државната власт и другите јавни институции на сите нивоа;

- заштитата на сопственоста, слободата на пазарот и претприемништвото, хуманизмот, социјалната правда и солидарноста;

- гарантирањето, унапредувањето и развојот на локалната самоуправа и

- заштитата и унапредувањето на животната средина.

7. Траен интерес на Република Македонија е зачувување и унапредување на нејзиниот државен идентитет со слободно изразување на етничкиот идентитет на сите граѓани на Република Македонија, како и заштита на независноста и територијалниот интегритет.

Витални интереси со кои се унапредува безбедносната состојба и со кои се создаваат услови за подобар живот на граѓаните и функционирање на државата и општеството, се:

- заштита и унапредување на мирот и безбедноста, животот, здравјето, имотот и личната безбедност на граѓаните на Република Македонија;

- развој на мултиетничко општество засновано врз меѓусебна доверба, заеднички напори и стремеж на сите етнички заедници за стабилност и сестран напредок на државата;

- економски развој заснован врз принципите на пазарната економија, приватната сопственост, постојано унапредување на животниот стандард и квалитетот на животот, како и заштита на виталната инфраструктура и ресурси на Република Македонија;

- заштита и унапредување на демократските основи на правната држава - политички плурализам, парламентарна демократија, поделба на власта и демократски и фер избори, владеење на правото, доследно почитување на човековите права и слободи, како и правата и слободите на граѓаните кои припаѓаат на сите заедници и постојано одржување и унапредување на вкупната внатрешна безбедност на општеството и државата;

- политичко-одбранбена интеграција во НАТО, политичка, економска и безбедносна интеграција во Европската унија, како и во другите системи за колективна безбедност.

Важни интереси за Република Македонија, кои се предуслови за креирање и остварување на трајниот и виталните интереси на Република Македонија, се:

- изградба и развој на сите форми на соработка со соседите, а во интерес на мирот, безбедноста и развојот на Република Македонија и нејзините соседи;

- сопствен придонес за зачувување и унапредување на мирот и стабилноста во Југоисточна Европа (ЈИЕ) заради зајакнување на зоната на демократијата, безбедноста и просперитетот на сите земји во регионот;

- учество во изградбата на мирот и стабилноста во регионот, Европа и светот, како и превенција и изградба на инструменти за рано предупредување на тензиите и кризите, со цел - навремено и ефикасно решавање по мирен пат;

- зачувување и напредок на меѓународниот поредок заснован врз праведност, взаемно почитување на меѓународниот поредок втемелен во меѓународното право, како и политичка и економска рамноправност на државите;

- обезбедување на услови и унапредување на внатрешно-политичката стабилност и можности заради еднакво право на учество кое во себе треба да содржи и општоприфатен консензус во врска со прашањата од траен, витален и важен интерес на земјата;

- создавање услови за унапредување на безбедносната култура;

- изградба на праведна, социјална држава со еднакви можности за сите граѓани без оглед на нивната полова, расна, верска, политичка, социјална, културна и друга припадност;

- создавање услови за изградба на општество со комуникации и односи со кои ќе се развиваат заедничките вредности и култура на живеењето, особено кај младата генерација, во духот на толеранцијата, негување на демократските вредности и почитување на личниот интегритет, втемелени во европската демократска традиција, без оглед на етничката, верска или друга припадност и

- зачувување и заштита на животната средина во државата во соработка со поширокото опкружување.

8. Република Македонија своите интереси ќе ги остварува со доследно почитување на човековите права и слободи, демократските принципи и почитување на меѓународното право, што од своја страна, ќе овозможи решавање на споровите по мирен пат, унапредување на мирот и стабилноста и јакнење на угледот на Република Македонија во демократскиот свет.

Во рамките на демократските норми и принципи и почитувањето на меѓународното право, Република Македонија е подготвена да учествува во превенцијата и решавањето на кризи сама и во соработка со меѓународната заедница. Република Македонија е подготвена во рамките на меѓународното право сама, но и по своја одлука, во соработка со партнерите и пријателите, а заради заштита на нејзините интереси, да ги преземе сите мерки и да ги ангажира сите ресурси.

Заради заштита на нејзиниот траен интерес и во согласност со меѓународното право и Повелбата на Обединетите нации, Република Македонија е подготвена да употреби и вооружена сила.

9. За реализација на своите национални интереси, Република Македонија ќе води безбедносна политика и ќе го усоврши безбедносниот систем, кој ќе биде способен, ефикасен и кредибилен да одговори на безбедносните предизвици на овој век, да решава кризи внатре, да помогне во решавањето на кризите во регионот и пошироко.

II. БЕЗБЕДНОСНО ОПКРУЖУВАЊЕ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

1. Меѓународно опкружување и положба на Република Македонија

10. Денешниот свет го карактеризираат брзи и динамични промени кои со себе носат нови и често непредвидливи ризици и опасности по безбедноста на државите. Иако опасноста од класична воена закана на подолг рок не е очекувана, невоените закани не само што добија на разновидност, туку и се зголемија по интензитет, простор и време.

Трендот на глобализација на светот, покрај предностите, донесе и закани, предизвикани најмногу од продлабочувањето на јазот меѓу богатите и сиромашните и интернационализација на одредени опасности, од кои најекстремни се меѓународниот тероризам и организираниот криминал. Покрај нив, во експанзија се и илегалната миграција и илегалната трговија со дрога, оружје, луѓе и стратегиски материјали. Исто така, е зголемена и опасноста од употреба на оружје за масовно уништување кое е забрането според меѓународното право.

Со распаѓањето на земјите од поранешниот социјалистички блок, се појавија држави и региони во кои се присутни социјални деструкции и нестабилни демократски структури и институции. Тоа се, пред се, екстремниот национализам, етничките, расните и други ксенофобии и предрасуди, кои се манифестирани до крајни граници на омраза и употреба на насилство, а за последица ја имаат разрушената инфраструктура и многуте човечки жртви.

11. Безбедносната состојба се одликува со динамичен, адаптивен развој на државите на новите состојби на соработка, односно на предизвикот да се најдат себеси во новиот поредок, при што меѓународната заедница и нејзините институции понекогаш се соочуваат со рецидентни, а понекогаш со актуелни и непожелни воени, невоени и други ризици и опасности.

12. Главна црта на развојот на европската безбедност е оформување на безбедносна средина заснована врз кооперативни односи и заемно координирани активности од областа на безбедноста, одржувањето на стабилноста, превенцијата и решавањето на кризи, политичката, економската и другите области, изразени и насочени најмногу преку водеч-

ката улога на НАТО во креирањето на безбедносната политика и отворената врата за негово проширување. Земјите членки на Партнерството за мир (ПМ) и Евроатлантскиот партнерски совет (ЕАПС), процес и механизми предводени од НАТО континуирано дејствуваат на проширување на зоната на демократијата и стабилноста во Европа. Република Македонија е активен партиципент и членка во овие односи кои силно ги поддржува.

13. Развојот на европскиот безбедносен и одбранбен идентитет и одбранбената политика, кои се комплементарни и засновани врз трајната соработка со НАТО, дејствува за иста цел. На ова дава поддршка и ОБСЕ, чија работа е најмногу фокусирана во областа на човековите и малцинските права, развојот на демократијата и владеењето на правото.

14. Организацијата на Обединетите нации со зајакната улога и подобрени механизми и инструменти за дејствување и натаму останува најширока рамка и основа за однесувањето на државите во нивната меѓународна соработка, заснована врз меѓународното право, вклучувајќи го и правото на одбрана на државата, сама и/или здружена во колективните системи за безбедност и одбрана.

15. Трендот на сè поголема економска и информатичка поврзаност во едно големо светско семејство, на државите им овозможува вклучување во економските текови, каде што сè повеќе се оди на слободни трговски односи, единственост и усогласеност на царинските и други стапки, процедури и аранжмани за слободен проток на луѓе, материјални добра и капитал. Сè ова за секоја држава претставува отворена можност да се вклучи во ваквото опкружување.

16. Југоисточна Европа и покрај напредокот на безбедносната состојба и натаму е регион каде што сè уште постојат закани по безбедноста, чии корени се во политичкиот екстремизам, екстремниот национализам, верската и расната нетрпеливост, што заедно со постоењето на слаби државни институции и непостоење на владеење на правото во некои држави и региони, како и транснационалните опасности, претставуваат основа за висок степен на ризици и опасности по Република Македонија, земјите во регионот и Европа.

Посебна закана и извор на нестабилност е присуството на огромни количини на илегално оружје, од што не е имуна ни Република Македонија.

17. Непосредното опкружување на Република Македонија е дел од нејзините проблеми, но и дел од нејзините предности, имајќи предвид дека една земја е членка на ЕУ и НАТО, една поканета за членство во НАТО, а една членка на ПМ и кандидат за членство во НАТО.

18. Република Македонија е во централниот дел на ЈИЕ и претставува природна и географска крстосница меѓу Европа, Азија и Африка, што е од големо значење за нејзиниот развој.

Од безбедносен аспект, таа е и една од крстосниците на главните патишта на тероризмот, илегалната миграција, илегалната трговија со дрога, оружје и луѓе од Азија и Африка кон Западна Европа. И покрај сите напори за заштита на границата и елиминирање на овие закани, Република Македонија е свесна дека не може сама да ги реши транснационалните опасности без помош и соработка со своите соседи и меѓународната заедница.

19. Република Македонија припаѓа на помалите европски земји со лимитирани ресурси и недостиг на одредени енергенси и други стратегиски материјали. Република Македонија сè уште ја зацврстува и унапредува демократската основа и институциите. И покрај ова, Република Македонија перманентно создава безбедно опкружување и услови за модерно цивилно општество, како и за трансформација и развој на економијата, притоа водејќи сметка за социјалната димензија и заштитата и унапредувањето на животната средина.

20. Основите на напредокот и развојот, Република Македонија трајно ги гледа во нејзините граѓани и нивната решеност за изградба на демократско општество и држава, заедно со потенцијалот што го има во високото образование на своите граѓани и високото ниво на квалификувана и стручна работна сила.

Република Македонија е цврсто решена да ги реализира своите интереси и да создава безбедносно опкружување со активно и континуирано учество во меѓународната заедница и меѓународните односи.

21. Република Македонија е свесна дека новото опкружување нуди многу можности, но и многу нови предизвици, ризици и опасности. Затоа, новите предизвици, ризици и опасности бараат нови одговори, кои и покрај напорите на Република Македонија, се единствено можни во соработка и со помош на сите земји од регионот, Европа и светот.

Република Македонија се определува дека остварувањето на своите национални интереси и подобрувањето на сопствената безбедност не може да биде на и за сметка на слабеењето на безбедноста на другите држави.

2. Безбедносни можности

22. Можностите и целокупниот потенцијал на Република Македонија претставуваат перманентен извор за нејзината изградба и напредок, што бараат вонредни и максимални напори од сите граѓани и институции на општеството и државата, особено во услови на влошена безбедносна состојба и криза. Несовладувањето на овие предизвици може суштински да наштети на остварувањето на националните интереси на Република Македонија.

Во можности, значајни за Република Македонија, спаѓаат:

- активна партиципација во ширењето на мирот и стабилноста во функција на зголемување на општата безбедност во регионот и Европа, со перманентно зголемување на можностите и капацитетите за превенција и справување со кризи;

- вклучување во сите меѓународни, глобални, политички, економски, социјални и други текови, предводени од меѓународните институции и организации;

- целосна партиципација и интеграција во Евроатлантските безбедносни структури, во функција на ширење на стабилноста и безбедноста, изразена преку процесите и активностите за подготовка за членство во НАТО и ЕУ, но постојано и во тесна соработка со ОБСЕ и ООН;

- перманентно унапредување и развој на добрососедските односи и регионалната соработка во функција на подобрување на безбедносната состојба и опкружување, како и политичка и економска стабилност и напредок;

- доизградување и унапредување на демократските основи на државата, врз основа на почитувањето на основните слободи и права на човекот и граѓанинот;

- достигнување на правична и соодветна застапеност на сите етнички заедници во органите на државната власт и јавната администрација на сите нивоа, посебно и во безбедносните структури;

- доизградување на јавната администрација, како сервис на граѓаните, со висока професионалност, политичка неутралност, компетентност и ефикасност;

- создавање на услови за функционирање на пазарната економија, социјално и еколошки ориентирана, како и унапредување на условите за живот и работа на граѓаните;

- унапредување на научно, техничко-технолошката, информатичката и инфраструктурната основа на државата и

- создавање на услови за користење на економските и други сопствени ресурси и можности во функција на безбедноста и одбраната.

3. Безбедносни ризици и опасности

23. Иако на долг рок, не постои опасност од конвенционална војна во Европа, распаѓањето на биполарниот свет, рецидивите и последиците од распаѓањето на одделни поранешни социјалистички држави, негативните последици од глобализацијата, националната,

верската, големодржавната и територијалната конфронтација - се потенцијални и реални ризици и опасности кои можат да доведат до кризи и конфликти.

24. Во ризици и опасности по безбедноста на Република Македонија спаѓаат:

- можните манифестации на екстремн национализам, расна и верска нетрпеливост;
- облиците и активностите сврзани со меѓународниот тероризам, организираниот криминал, нелегалната миграција, нелегалната трговија со дрога, оружје, луѓе, стратегиските и материјалите за двојна употреба, како и последиците од употребата на средства за масовно уништување;
- поседувањето на големи количини илегално оружје;
- транзиционите проблеми како што се: корупцијата, урбаниот тероризам, тешкиот криминал, вклучувајќи учени, рекетирања, убиства и напади врз сопственоста на граѓаните, економскиот криминал, даночната евазија, недоизграденоста на институциите на демократскиот систем, проблемите во функционирање на судството, социјалните проблеми и невработеноста;
- активностите на странските специјални служби насочени кон влошување на безбедносната состојба, а со тоа и забавување на демократските и интегративните процеси, особено оние кон НАТО и ЕУ;
- последиците од судир на интереси за користење на изворите и патиштата на стратегиските енергенси, како и попречување и блокирање на нивниот увоз во Република Македонија;
- елементарните и други непогоди, техничко-технолошките катастрофи, заразните заболувања на луѓето и животните предизвикани од домашни и/или надворешни фактори;
- компјутерскиот криминал, пиратството и злоупотребата на информатичката технологија, посебно во делот на личните податоци на граѓаните, деловната, службената и државната тајна и
- деградацијата и уништувањето на животната средина.

III. ПОЛИТИКА НА НАЦИОНАЛНА БЕЗБЕДНОСТ

25. Политиката на национална безбедност претставува сложен и меѓузависен збир на мерки, активности, планови и програми, кои ги презема Република Македонија заради заштита, одржување и унапредување на безбедноста на Република Македонија и нејзините граѓани, во согласност со расположливите ресурси и со активна соработка со меѓународната заедница. Во себе системски ги содржи политичката, економската, одбранбената, внатрешно-безбедносната, социјалната, еколошката и други области.

1. Цели и насоки за водење на политиката на национална безбедност

26. Основна и долгорочна цел на политиката на националната безбедност е да ја заштити, одржува и унапредува безбедносната состојба на државата, создавајќи амбиент за остварување на националните интереси на Република Македонија.

За остварување на оваа цел е неопходно да се преземат и постојано да се одржуваат и унапредуваат следниве мерки и активности:

- одржување и унапредување на ефикасноста и објективноста на средствата и методите за собирање на податоци и информации од значење за безбедноста, квалитетна и континуирана експертска анализа на безбедносното опкружување, заради активно учество во неговото креирање и превенција на ризиците и опасностите;
- одржување и унапредување на соодветни безбедносни капацитети и способности за превенција, минимизирање и елиминирање на безбедносните ризици и опасности, како и за разрешување на конфликтните и кризни ситуации;

- одржување и унапредување на нивото на подготвеност на органите на државната власт и усогласување на прописите, правилата и процедурите за навремена координација, менаџмент, како и заради ефикасен, навремен и соодветен одговор на безбедносните ризици и опасности;

- континуирана едукација на експерти кои со својата компетентност ќе придонесат за поефикасно остварување на политиката на националната безбедност;

- развој на граничната служба која ефикасно ќе ја контролира границата и граничната зона надвор од легалните гранични премини, ќе ги спречува сите видови на нелегална трговија, ќе изгради капацитети и единствени процедури за соработка и заемна помош со соседите, регионот и меѓународната заедница. Граничната служба треба да обезбеди и постојано унапредување на односите на доверба и заемна соработка со локалното население, како и да води сметка за застапеноста на етничките заедници во својот состав и

- насочувањето на системот на безбедност кон постигнување на интероперабилност со други, слични системи во демократските држави во Европа.

27. Политиката на националната безбедност на Република Македонија се темели и треба да се води според следниве насоки:

- активно и реално вклучување во меѓународните напори за креирање и подобрување на мирот и безбедноста, имајќи предвид дека безбедноста е неделива и не зависи само од една држава;

- суверено право на самоодбрана и гарантирање на својата безбедност со право на сопствено одлучување за приклучување кон Сојуз/и;

- право на неприфаќање на одделни обврски и договори за кои ќе се процени дека можат да ја загорзат безбедноста на Република Македонија и/или негативно да влијаат врз безбедноста на други држави;

- компатибилност на националната безбедност во согласност со уставните и законските решенија, како и со меѓународните стандарди и ратификуваните меѓународни договори;

- вградување во националното законодавство и дипломатска активност тоа да го направат сите соседи - на општоприфатените норми и стандарди во сите области на меѓународното право и нивна доследна примена во практиката;

- посебните институции задолжени за безбедност иако и натаму имаат клучно место и улога во современото сфаќање на безбедноста, не се повеќе единствено надлежни за заштита, одржување и изградба на безбедносното опкружување и состојба. Затоа, оцената, мерките и активностите за заштита, одржување и унапредување треба да се гледаат како систем на сложени и меѓузависни фактори, како што се политичките, економските, одбранбените, внатрешно-безбедносните, социјалните, еколошките и други;

- постојана демократска и цивилна контрола и надзор врз институциите и силите чија дејност е безбедност и одбрана на државата;

- превенција, односно мерки и активности кои овозможуваат превенција на ризиците, опасностите и кризите, нивна навремена идентификација и отстранување;

- координација на мерките, активностите и безбедносните капацитети со примена на навремена и целесообразна употреба на способностите и ресурсите за справување со кризи, како и можност за давање, односно примање на помош и соработка и

- перманентна одговорност на органите на државната власт, како и учество во остварувањето на политиката на национална безбедност на локалната самоуправа, политичките партии и другите правни и економски субјекти, невладиниот сектор и другите асоцијации, како и сите граѓани, согласно со нивната положба и улога во општеството.

2. Области и инструменти за остварување на политиката на национална безбедност

28. Во основа, во оваа концепција погледите на политиката на национална безбедност се групирани во следниве области: надворешна, економска, одбранбена, политика на внатрешната безбедност и политика на заштита на животната средина.

Под инструменти се подразбираат сите нормативно-правни, организациони, процедурални, човечки и други методи и техники кои им стојат на располагање на носителите и учесниците во остварувањето на безбедносната политика, исто така и односите, комуникацијата и соработката со сите владини и невладини, домашни и меѓународни организации, органи, тела, асоцијации и други форми на дејствување и соработка.

29. За реализација на вака поставената политика на национална безбедност, Владата на Република Македонија, во најкраток можен рок, треба да донесе интегрирана Стратегија за национална безбедност на Република Македонија.

Во согласност со одредбите и ставовите на оваа концепција, а кои се однесуваат на одбраната, претседателот на Република Македонија треба да ја иновира постојната Стратегија за одбрана на Република Македонија.

2.1. Надворешна политика

30. Надворешната политика е насочена кон заштита, одржување и унапредување на интересите на Република Македонија во односите со другите држави.

31. Тргувајќи од долгорочните приоритети во водењето на надворешната политика, Република Македонија се залага за градење на добрососедски односи со сите земји од непосредното и поширокото соседство, активно учествува во иницијативите за регионална соработка и континуирано се ангажира на продлабочување на односите и креирање на безбедноста во рамките на ООН, ОБСЕ и другите меѓународни организации и институции.

32. Интеграцијата во НАТО е еден од нашите витални интереси. Република Македонија гледа на НАТО како на еден од клучните столбови на модерната, евроатлантската и безбедносната архитектура. Во таа смисла, Република Македонија цврсто ги поддржува процесите на трансформација и проширување на Алијансата. Во тој правец, сметаме дека со проширувањето треба да се опфати и Република Македонија, што сигурно ќе придонесе за зајакнување на мирот и стабилноста во Југоисточна Европа.

33. Од огромно значење е нашето активно учество во ПМ и ЕАПС, со сите свои активности и механизми за соработка, како основа за подобрување на безбедноста и за приспособување на државата преку исполнување на сите барања, неопходни за членство во НАТО.

Република Македонија е свесна за нерационалноста и недоволната ефикасност на изолиран систем за безбедност, а посебно систем за одбрана на малите и економски недоволно моќни земји. Затоа, уште од самиот почеток, се ориентира кон учество и активности во колективните системи за безбедност, со крајна цел - зачленување во НАТО.

34. Своите подготовки и трансформација, Република Македонија ги спроведува врз основа на Акциониот план за членство во НАТО. Во таа смисла, Годишната национална програма за членство во НАТО ја смета за основен инструмент за реализација на мерките и активностите од чии решенија произлегуваат сите натамошни трансформации и приспособувања и во чија функција се ставени сите капацитети и ресурси на државата.

Важни елементи кои ги поддржуваат овие процеси се и Индивидуалната програма за партнерство, а особено Процесот на планирање и преглед на партнерството (ПАРП), во рамките на кои се остваруваат партнерските цели и кои паралелно со прифаќањето и имплементацијата на стандардите, плански и организирано ќе не доведат до целосна компати-

билност и интероперативност со НАТО. Оттука произлегува и нашата подготвеност за постојана селекција и идентификација на капацитетите и нивно ставање на располагање на НАТО, што се реализира врз основа на почитување на суверенитетот на Република Македонија и заемен договор.

Република Македонија ги има идентификувано, пријавено и подготвено можностите и капацитетите со кои ќе учествува во НАТО и/или предводени од НАТО мировни и хуманитарни операции.

35. Интеграцијата во ЕУ, како еден од виталните интереси на Република Македонија, е сложен процес со долгорочни последици по политиката, економијата и безбедноста на РМ. Свесна за ова, Република Македонија е подготвена да ги забрза сите процеси, посебно хармонизацијата на законодавството, решенијата и процедурите со оние кои важат во ЕУ, за забрзување на нејзиниот прием, ангажирајќи ги сите расположливи способности и капацитети.

Република Македонија ја уважува желбата за развој на европски безбедносен и одбранбен идентитет. Имајќи ја предвид комплементарноста на европскиот безбедносен и одбранбен идентитет, развиван во рамките на НАТО и европската безбедносна и одбранбена политика, Република Македонија е подготвена, во рамките на своите можности да партиципира во овие процеси.

36. Меѓусебното почитување и еднаквата подготвеност за соработка, Република Македонија ја смета за основа и водечка нишка за интензивирање, продлабочување и изнаоѓање нови форми на соработка со сите свои соседи и регионот, кои се во интерес на мирот и безбедноста во нејзиното непосредно опкружување, регионот и Европа.

Грижата за заштита и перманентното подигање на слободите и правата на припадниците на македонскиот народ кои живеат во соседните земји и регионот е составен дел на овие односи и е од посебен интерес за Република Македонија.

37. Во интерес на мирот и стабилноста, Република Македонија е подготвена да ги имплементира сите меѓународни аранжмани кои се однесуваат на контрола и неширење на оружјето за масовно уништување, меѓународните аранжмани за други видови оружје, како и аранжманите за надзор врз извозот на технологија и оружје, посебно усогласувајќи ги со Кодексот на ЕУ за извоз на оружје.

38. Заради својата и општата безбедност во регионот, Европа и светот, Република Македонија изразува подготвеност за соработка, ставање на располагање на сите свои капацитети и прифаќање на мерките и процедурите за борба против транснационалните ризици и опасности, а пред сè против тероризмот, организираниот криминал, илегалната миграција и сите видови на илегална трговија.

2.2. Економска политика

39. Оформување на безбедносното опкружување и безбедносната стабилност е во тесна зависност од економската состојба на државата и нејзината соработка.

Република Македонија смета дека натамошното унапредување на економските односи, во согласност со заеднички усвоените мерки и активности во соработка со ЕУ, Меѓународниот монетарен фонд, Светската банка, како и членството во Светската трговска организација, е од особен интерес за Република Македонија.

40. Завршувањето на процесите на трансформација и приватизација на економските субјекти и унапредување на пазарната економија, исто така е од особен интерес за Република Македонија.

Посебно внимание треба да се посвети на развојот на стопанството и другите производствени и услужни дејности, изработувајќи соодветна стратегија за економски развој, која воедно ќе води сметка за социјалната и еколошката димензија на развојот, со посебен

акцент на стопанските дејности и производи таму каде што имаме компаративна предност во однос на земјите од регионот и другите трговски партнери. Едновремено, стратегијата мора да ги содржи мерките и активностите за создавање на конкурентно, пазарно стопанство и имплементација на барањата на законодавството, техничко-технолошките стандарди и други норми од економска природа, кои се на сила во ЕУ.

Науката, образованието и оспособувањето на граѓаните и работната сила треба да се приспособат и трансформираат, како би можеле да ги следат, поддржуваат и развиваат овие процеси.

41. Одржувањето на макроекономската стабилност, изградувањето на механизми и предуслови за подобрување на законската регулатива за гаранции и влез на странскиот капитал, редукцијата на јавната потрошувачка, перманентното зголемување на производството, извозот, вработеноста и животниот стандард на граѓаните се од пресудно значење за развојот на Република Македонија и подобрување на нејзината вкупна безбедност.

2.3. Одбранбена политика

42. Одбранбената политика на Република Македонија е насочена кон постојано зголемување на одбранбените способности и соодветен развој на системот за одбрана и заштита на трајниот интерес и учество, помош и соработка во заштитата на виталните интереси на Република Македонија. Ова подразбира оптимално и соодветно на можностите и потребите, подготвени и опремени вооружени сили, како и соодветно опремени и подготвени носители и извршители на цивилната одбрана за одговор на ризиците и опасностите по безбедноста на Република Македонија.

Одбранбената политика ќе се стреми кон соодветна изградба, усогласеност и координација на системот за одбрана со другите делови на системот за национална безбедност.

43. Одбранбената политика на Република Македонија, во рамките на системот на национална безбедност, е насочена кон натамошно интензивирање на сите обврски од областа на одбраната, а посебно вооружените сили, што значат исполнување на барањата и утврдените обврски за целосно претструктурирање и подготовка за членство на Република Македонија во НАТО, како еден од нејзините витални интереси. Со ова ќе се придонесе за зголемување на безбедноста на државата и подобрување на надворешното, безбедносно опкружување во регионот и Европа.

2.4. Политика на внатрешна безбедност

44. Политиката на внатрешна безбедност е насочена кон заштита, одржување и унапредување на интересите на Република Македонија, кои се однесуваат на разрешување на ризиците и опасностите во врска со заштитата на демократскиот поредок утврден со Уставот, човековите права и слободи и другите уставно-правни норми и гаранции од значење за безбедноста на Република Македонија.

Неопходно е усогласено и координирано дејствување на законодавната и извршната власт во функција на остварување на политиката на внатрешна безбедност, континуиран напредок на демократските процеси, изградба на правната држава и владеење на правото, со цел унапредување на нивото на доверба на граѓаните кон институциите на државата.

Посебно е приоритетно обезбедувањето на владеењето на правото на целата територија на Република Македонија како основен елемент на нејзиниот суверенитет, како и спречување и отстранување на сите закани и други пречки кои го нарушуваат правото на непречено располагање и користење на сопствениот имот и дом на граѓаните на Република Македонија.

45. Мерките и активностите за натамошен развој на независната судска власт се од голем приоритет за јакнењето на внатрешната безбедност и стабилност, заштитата на граѓаните и развојот на економскиот систем, со што се овозможува остварување на интересите на Република Македонија.

46. Од големо значење е создавање на систем на усогласени активности меѓу разузвачките и контраразузвачките служби, што ќе обезбеди навремено предупредување од ризици и опасности, предлагање и преземање мерки и активности за заштита, намалување и елиминирање на ризиците и опасностите по безбедноста на Република Македонија.

47. Забрзувањето на интегрирањето во македонското општество и држава на граѓаните кои припаѓаат на сите заедници што живеат во Република Македонија е од особен интерес за нејзината безбедност. Во таа насока треба да се максимизираат политичките и други напори и капацитети за имплементација на Уставот во одредбите кои се однесуваат на правата на припадниците на заедниците.

Интеграцијата треба да се креира и имплементира преку политичко-безбедносната, економската, образовната и културната политика, мерки и активности, кои во крајна цел, ќе градат заеднички вредности и ќе ги промовираат разликите, како основа за заедништво и интеграција.

48. Борбата против тероризмот, организираниот криминал, нелегалната миграција, нелегалната трговија со дрога, оружје, луѓе и стратегиски материјали е посебно сложена задача за која треба да се преземат низа специфични мерки и активности, меѓу кои носечки треба да бидат: организацијата на ефикасна гранична полиција, усогласувањето на механизми и процедури за меѓудржавна размена на податоци, соработката и помошта, посебно такви кои се етаблирани во земјите членки на ЕУ и НАТО.

Министерството за внатрешни работи посебно треба да ги унапреди и да ги развие процедурите и механизмите за борба против тероризмот, илегалната миграција, илегалната трговија со дрога, оружје, луѓе и стратегиски материјали со оние во развиените земји. Исто така, треба да ја подобри координацијата и да развие заеднички оперативни процедури со вооружените сили, посебно во областа на борбата против тероризмот и граничното обезбедување.

Министерството за внатрешни работи развојот на полицијата треба да го насочи кон максимално можна децентрализација на полицијата на локално ниво, според европските норми и стандарди и во функција да стане сервис на граѓаните.

49. За подобрување на безбедносната состојба на Република Македонија, неопходна е изградба на нови, како и подобра усогласеност и координација на постојните мерки и инструменти за спречување на корупцијата, даночната евазија, најтешките облици на криминал (уцени, убиства, рекетарство и слично), како и уништување на сопственоста на граѓаните.

50. Остварувањето на повеќето активности од областа на внатрешната безбедност е основна задача, во која клучна улога има ресорот за внатрешни работи. Свое место и улога имаат и судската и другите органи на власта, органите на управата, царинската управа, инспекциите и другите служби. Нивните идни активности треба да се насочат кон проценка и преиспитување на внатрешната организација и работа, меѓусебното поврзување и координација, хармонизацијата на прописите и процедурите, пред сè, со оние во земјите членки на ЕУ како би можеле успешно да сè справат со овие сложени, интернационални и домашни, сè поусовршени методи на дејствување на носителите и извршителите на ризиците и опасностите по безбедноста на Република Македонија.

51. Република Македонија е подложна на елементарни непогоди, техничко-технолошки и слични катастрофи кои ја загрозуваат безбедноста на граѓаните, државата и нејзината инфраструктура. Натамошниот развој на силите за заштита и спасување од овие ризици и опасности треба да се одвива во насока на обединување на сегашните, постојни служби во една дирекција.

Донесувањето нов закон за заштита и спасување и обединување на противпожарната заштита, која е во рамките на ресорот за внатрешни работи и цивилната заштита, која пак, е во ресорот за одбрана во една самостојна служба-дирекција со задолжителна насока за максимална децентрализација, ќе претставува значаен чекор за подобрување на состојбата во оваа област.

52. Глобализацијата на светот и сè поприсутната примена на информатичката технологија бара подобро организирани решенија и регулативи кои ќе го оневозможат информатичкиот тероризам. Неопходно е подобрување на заштитата и преземање на мерки за спречување од неовластена употреба на личните податоци на граѓаните, деловната, службената и државната тајна од страна на поединци, органите на државната власт и други органи и организации.

3.5. Политика на заштита на животната средина

53. Процесите на транзиција го намалија сфаќањето за значењето на заштитата на животната средина. Најчести причини за уништување на животната средина, покрај постоењето на многу стопански капацитети со “валкана“ технологија е човековата небрежност, небрежноста на органите на локалната самоуправа, стопанските и други субјекти, како и сè уште “меката“ законодавна регулатива.

Натамошните активности треба да бидат насочени кон развојот на стопанството со помали негативни последици кон животната средина, хармонизација на законодавството со она на ЕУ, доследното спроведување на мерките за заштита на животната средина од страна на органите на државата, органите на локалната самоуправа, стопанските и други субјекти, како и од страна на граѓаните на Република Македонија.

3. Менаџмент со кризи

54. Заради постојани консултации и донесување на одлуки на највисоко ниво, максимална координација, навремена реакција, ефикасност и соодветно искористување на расположливите способности и ресурси во случај на кризи и кризни ситуации, како и навремена, квалитетна и реална процена на загрозеноста на безбедноста на Република Македонија од ризици и опасности, - системот за менаџмент со кризи треба да има три основни целини: управувачки комитет, група за процена и служба за поддршка на првата и втората целина, односно Центар за менаџмент со кризи.

Со управувачкиот комитет раководи претседателот на Владата на Република Македонија, а во него членуваат министрите за надворешни работи, одбрана, внатрешни работи, транспорт и врски, здравство и овластен претставник на претседателот на Република Македонија. Во зависност од кризната состојба и кризата, по потреба, се вклучуваат и други раководители на органите на државната власт и управата. Препораките, предлозите и одлуките на управувачкиот комитет се задолжителни за сите органи, организации и институции, во согласност и во рамките на нивните надлежности пропишани со Уставот, законите и другите прописи на Република Македонија.

Групата за процена е составена од претставници од истите органи од претходниот став во ранг на државни секретари, вклучувајќи ги и директорот на Агенцијата за разузнавање, заменик на началникот на Генералштабот на Армијата на Република Македонија е одговорен за операции и готовност, како и раководителите на јавната и државната безбедност на Република Македонија. Со групата за процена раководи министер кој ќе го определи претседателот на Владата.

55. Поради сложеноста на оваа материја е потребно истата да се уреди со закон. Покрај другото, особено треба да се пропишат: правото и нивото на автономно одлучување и употреба на ресурсите на извршната власт, начинот на комуникација и соработка со сите ор-

гани на државната власт и органите на локалната самоуправа, трговските друштва и другите субјекти и граѓани за прашањата од интерес за безбедноста на Република Македонија; изградба на норми и процедури за доставување, прибирање, обработка и анализа на добиените податоци, изработка на процена на загроеноста на безбедноста на Република Македонија од сите можни ризици и опасности. Регулативата треба да овозможува интероперабилност и соработка со други вакви центри во непосредното опкружување, регионот и Европа, а особено со НАТО и неговите земји членки.

56. За зајакнување на безбедносните способности е неопходно изградба на институција за менаџмент со кризи (Центар за менаџмент со кризи - ЦМК) како важен дел од капацитетите на Република Македонија за справување со кризи и како дел од приспособувањето на нашиот безбедносен систем кон НАТО.

Основната намена на ЦМК е одржување на постојано ниво на готовност на државата, консултации, континуитет, меѓуресурска и меѓународна соработка, координација, изработка и одржување на обединета и единствена процена на законите, ризиците и опасностите по безбедноста на Република Македонија, како и предлагање и донесување на мерки и активности за разрешување на кризни ситуации и кризи.

Заради континуирано и ефикасно извршување на основната намена во структурата на ЦМК ќе се воспостави единствен комуникациско-информативен систем со единствен број на повик-јавување во случај на ризици, опасности и други несреќи на целата територија на Република Македонија.

Центарот за менаџментот со кризи, покрај другите обврски, е основен носител на вкупната поддршка (стручна, организациона, административна и друга) на управувачкиот комитет и групата за процена, односно доставува, прибира, обработува и анализира податоци и информации од значење за безбедноста на Република Македонија, предлага процена, како и обезбедува и организира континуитет на работата на ЦМК.

57. Центарот за менаџмент со кризи има постојан персонал и персонал упатен на работа од органите кои се членови на групата за процена. Раководителот на ЦМК воедно, е и постојан член на групата за процена и постојан известувач за потребите на управувачкиот комитет.

Заради поголема ефикасност, обезбедување на услови за работа и инфраструктурни капацитети, кон центарот треба да се припојат Републичкиот центар за известување, службата за набљудување и центрите за известување на целата територија на Република Македонија, кои сега се во надлежност на Министерството за одбрана.

IV. ОДБРАНА

1. Основи и насоки за развој на одбраната

58. Република Македонија својата одбрана треба да ја изгради како систем кој ќе овозможи оптимално обезбедување и заштита на нејзиниот траен интерес, како и учество и помош во заштитата на нејзините витални интереси. Системот на одбрана се засновува врз изградбата на вооружени сили, способни да водат вооружена борба, како и цивилна одбрана, изградена во оптимален сооднос, која ќе обезбеди континуитет на функционирањето на државата и нејзиниот политички и економски систем, ќе ја поддржи вооружената борба и вооружените сили и согласно со можностите, ќе учествува во заштитата на своето население.

59. Одбраната на Република Македонија не е насочена против ни една друга земја, туку во својата основа, е одбранбена и насочена кон одвраќање од агресија, но и одбрана на Република Македонија во случај на агресија од било каков вид и со било каква цел.

Одбраната, во согласност со законот, е потребно да учествува, да даде помош и да соработува со другите делови на системот за безбедност, а посебно со полицијата, во отстранување на ризиците и опасностите по безбедноста на Република Македонија и тоа посебно во борбата против тероризмот, граничното обезбедување, заради спречување на илегалната миграција и илегалната трговија со дрога, оружје, луѓе и стратегиски материјали, како и во отстранување на последиците од елементарни непогоди и други катастрофи по населението на Република Македонија.

60. Во моментот одбраната се соочува со предизвикот за длабока трансформација поради нејзиното неопходно реструктурирање и приспособување за нашето членство во НАТО, уважувајќи ги, прифаќајќи ги и имплементирајќи ги нормите и стандардите на НАТО. Основен инструмент, според кој се водат процесите на трансформацијата, се решенијата зацртани во Годишната национална програма за членство, како дел од акциониот план за членство. Важни инструменти се и сите други процеси и обврски кои произлегуваат од членството во ПМ, а посебно ПАРП-процесот за планирање и преглед, Индивидуалната програма за Партнерство (ИПП), учеството во вежбовни и други активности, како и во хуманитарни и мисии за зачувување на мирот на НАТО или предводени од НАТО.

61. Република Македонија, во согласност со нејзиниот развој во модерна и демократска држава, цивилната и демократска контрола врз вооружените сили ја смета како една од најголемите придобивки на западните демократии. Нејзините натамошни активности за развој и унапредување во оваа сфера треба да бидат повеќеслојни и насочени кон повеќе области. Главни правци треба да бидат обезбедување на поголемо и поквалитетно учество во креирањето на процесите на одбраната од страна на Собранието на Република Македонија, другите органи на државната власт, невладиниот сектор, јавноста и граѓаните. Транспарентноста на процесите на одбраната мора да биде максимално операционализирана низ целото општество, што подразбира изградба на инструменти, документи и други активности достапни за јавноста, како и нејзино реално, навремено и перманентно информирање.

62. Извршната власт, покрај одбранбените надлежности утврдени со Уставот и законот, потребно е посебно да посвети внимание: на доизградување на инструментите за спроведување на одбранбената политика; на правилно и наменско трошење на буџетот за одбрана, на доизградување на инструментите и процедурите за остварување на раководењето и командувањето со одбраната, а особено со вооружените сили (Армија); на реструктурирање, димензионирање, опремување, професионализирање на Армијата, согласно со човечките ресурси и економските можности; на подобрување и достигнување на соодветната застапеност на припадниците на заедниците во структурите на Армијата; на редизајнирање на военообразовниот и системот за обука, заснован врз сознанијата, нормите и стандардите на земјите членки на НАТО и големината и потребите на постојаниот и резервниот состав; на грижата за заштита и унапредување на животниот стандард на воените старешини, професионалните војници и цивилите, како и животот и условите за работа на војниците.

63. Системот на одбрана треба доследно да продолжи со ослободување од несуштинските дејности, заедно со персоналот и инфраструктурата. Особено Армијата, спроведувајќи ги решенијата од акциониот план за членство, односно Годишната национална програма за членство во НАТО, треба да ги забрза процесите на реадaptација на својата структура, степенот на ангажираност, внатрешната структура и потребата од персонал, според нормите и стандардите на НАТО. Единиците треба да се сконцентрираат во помалку гарнизони и да се подготвуваат за поширок спектар на задачи, за брзо и практично дејствување, со помалку и точно определени финансиски средства на располагање. На ваков начин, потребно е ослободените финансиски средства да се пренасочат во програмите за ослободување од вишокот на персонал, модернизација на опремата, забрзување на професионализацијата и подобрување на животниот стандард на персоналот во одбраната, како и условите за живот и работа на војниците.

64. Редифинирањето на поставеноста, улогата, начинот на образование и обука на системот на цивилната одбрана, како и задачите - е неминовен процес. Овде посебно треба да се води сметка за сите нови ризици и опасности, како и за одредбите на оваа концепција кои се од значење за цивилната одбрана.

65. Промените во сите области на одбраната треба да ги следи модерно и ефикасно организирана административна структура. Ова значи дека паралелно со реформските процеси е потребно да се одвива и реформата на организација и функционирање на Министерството за одбрана, согласно со решенијата, мерките и активностите определени со Годишната национална програма за членство во НАТО.

66. Системот на одбрана треба да & даде силно значење на изработката на посебни насоки и планови за забрзана имплементација на системот на планирање, програмирање, финансирање и буџетирање на одбраната, согласно со НАТО стандардите. Согласно со овие стандарди, а во функција на одржување и унапредување на системот на одбраната, забрзано треба да се имплементираат и системот на одржување на борбената готовност, образованието, обуката и вежбите, изградба на подофицерскиот кор, персоналниот менаџмент, изучувањето на странските јазици (посебно англискиот), стандардизацијата, кодификацијата, образованието и обуката од област на одбраната на сите одговорни носители на органите на државната власт, клучните трговски друштва и други институции и граѓани, како и други мерки и активности кои произлегуваат од оваа концепција.

67. Оваа национална концепција влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во “Службен весник на Република Македонија“.

СОБРАНИЕ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Бр. 07-2824/1
11 јуни 2003 година
Скопје

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
м-р **Никола Поповски**, с.р.